

Вищий навчальний заклад
«НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ»
Юридичний факультет
Кафедра кримінального права, кримінології, цивільного
та господарського права

ЗАТВЕРДЖЕНО

Декан юридичного факультету

С.В. Матвеев

РОБОЧА ПРОГРАМА

ПРАВО ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

(назва навчальної дисципліни)

підготовки

другий (магістерський)

(назва рівня вищої освіти)

галузі знань

08 «Право»

(шифр і назва галузі знань)

Спеціальності

081 «Право»

(код і найменування спеціальності)

освітньо-професійної програми «Право»

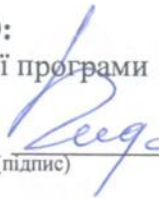
(найменування освітньої програми)

тип дисципліни вибіркова навчальна дисципліна загальної підготовки

2019 рік

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми

(підпис) Є.О. Гіда
(прізвище, ініціали)

РЕКОМЕНДОВАНО:

Кафедрою кримінального права,
кримінології, цивільного та господарського
права
протокол № 1 від «05» вересня 2019 року

В.о. завідувача кафедри

(підпис) О.С. Шнипко
(прізвище, ініціали)

Розробники:

Полішко Наталія Леонідівна, старший викладач

1. Опис навчальної дисципліни

Мова навчання: українська

Статус дисципліни: вибіркова дисципліна загальної підготовки

Передумови вивчення навчальної дисципліни: «Право інтелектуальної власності» для здобувачів вищої освіти є вибірковою дисципліною, яка забезпечує формування вмінь, передбачених освітньо-кваліфікаційною характеристикою. Навчальна дисципліна «Право інтелектуальної власності» має комплексний характер, а саме економічну та правову природу. Вивчення даної дисципліни є логічним продовженням циклу таких дисциплін, як: «Економіка і організація інноваційної діяльності», «Економіка та організація виробництва», «Цивільне право», «Господарське право», «Соціологія» та інше. Навчальна дисципліна «Право інтелектуальної власності» розрахована на поглиблене вивчення правових відносин у сфері інтелектуальної власності, опанування правового механізму їх регулювання, отримання необхідних навичок кваліфікації результатів творчої діяльності, захисту майнових і особистих немайнових прав авторів як в Україні, так і за її межами.

Предметом вивчення навчальної дисципліни «Право інтелектуальної власності» є: сукупність правовідносин щодо регулювання прав інтелектуальної власності, майнових та особистих немайнових прав авторів, підстави їх виникнення та здійснення.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни. На вивчення навчальної дисципліни відводиться 120 годин 4 кредитів ECTS

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Право інтелектуальної власності» є формування системних знань щодо основних інститутів права інтелектуальної власності, механізмів реалізації та захисту майнових та немайнових прав суб'єктів права інтелектуальної власності, вивчення законодавства, яке регулює відносини по створенню та використанню об'єктів права інтелектуальної власності.

Досягнення поставленої мети зумовлюється необхідністю вирішення наступних **завдань**:

- вивчення особливостей правового регулювання інтелектуальної власності;
- ознайомлення з основними правами та обов'язками творців об'єктів права інтелектуальної власності;
- дослідження механізму регулювання договірних правовідносин в сфері інтелектуальної власності;
- вміти аналізувати зміст правових документів щодо реалізації і захисту права інтелектуальної власності.

3. Компетентності та заплановані результати навчання

Дисципліна «Право інтелектуальної власності» забезпечує набуття здобувачами освіти компетентностей:

Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні завдання і проблеми в галузі права при здійсненні професійної діяльності.
Загальні компетентності	ЗК05. Бути готовим до реалізації на практиці в конкретних умовах заходів (методів) щодо захисту прав та свобод людини у
Спеціальні (фахові) компетентності	СК02. Здатність аналізувати правові проблеми та формувати правові позиції. СК04. Здатність на практиці реалізовувати норми матеріального та

спеціальності (визначені стандартом вищої освіти спеціальності)	процесуального права, захищати права та свободи людини і громадянина. СК05. Вміння використовувати правила, прийоми і засоби підготовки, розгляду, прийняття та оприлюднення нормативно-правових, правозастосовних та інтерпретаційних актів. СК06. Знання основних першоджерел та сучасної філософської літератури з правових питань.
---	--

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен знати:

- значення і сутність інтелектуальної власності;
- особливості захисту інтелектуальної власності і систему її правової охорони;
- основні інститути права інтелектуальної власності;
- основні законопроекти в галузі інтелектуальної власності;
- об'єкти і суб'єкти права інтелектуальної власності;
- відповідальність за порушення прав на об'єкти;
- авторське право і суміжні права;
- джерела патентної інформації та методи патентних досліджень;
- особливості ліцензування та передавання технологій;
- методи оцінки об'єктів інтелектуальної власності;
- сутність міжнародного співробітництва у сфері інтелектуальної власності.

вміти:

- працювати з науковою та методичною літературою, нормативними джерелами та критично оцінювати їх;
- визначати, що відноситься до об'єктів інтелектуальної власності;
- працювати з джерелами інформації що стосуються інтелектуальної власності;
- застосовувати набуті знання у професійній діяльності;
- аргументовано відстоювати свої погляди, брати участь у дискусії з метою пошуку наукової істини;
- на практиці користуватися набутими теоретичними знаннями і практичними навичками, застосовувати теоретичні положення для оптимального вирішення творчих та розв'язання професійних завдань.

володіти наступними практичними навичками:

- використовувати понятійно-категоріальний апарат основ інтелектуальної власності для вирішення правових проблем у різних сферах суспільного життя;
- застосувати теоретичні знання для високопрофесійного виконання службових обов'язків;
- реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства;
- усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні;
- цінувати та поважати честь та гідність людини як найвищої соціальної цінності, розуміти їх правову природу;
- планувати і організовувати свою професійну діяльність;
- визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факт;
- бути здатним до самостійної підготовки проектів актів правозастосування;
- самостійно визнавати негативні наслідки за скоєння неправомірних дій та/або правопорушень у сфері правовідносин.

Програмні результати навчання

Програмні результати навчання за	ПР04. Аналізувати правові проблеми та формувати правові позиції.
---	--

спеціальністю (визначені стандартом вищої освіти)	<p>ПР06. Демонструвати знання основних першоджерел та сучасної філософської літератури з правових питань.</p> <p>ПР08. Кваліфіковано тлумачити нормативно-правові акти, надавати юридичні консультації.</p> <p>ПР09. Реалізовувати норми матеріального та процесуального права, захищати права та свободи людини і громадянина на практиці.</p> <p>ПР10. Оформлювати документацію у відповідності до правових, мовних та технічних норм.</p> <p>ПР11. Вміти використовувати правила, прийоми і засоби підготовки, розгляду, прийняття та оприлюднення нормативно-правових, правозастосовних та інтерпретаційних актів.</p> <p>ПР12. Орієнтуватися у специфічних особливостях різних сфер юридичної діяльності.</p> <p>ПР13. Бути готовим до реалізації на практиці в конкретних умовах заходів (методів) щодо захисту прав та свобод людини у надзвичайних ситуаціях.</p> <p>ПР14. Демонструвати навички ділового спілкування в професійних і наукових колах рідною та іноземними мовами на високому професійному рівні.</p> <p>ПР16. Демонструвати здатність до пошуку, використання та інтерпретації інформації для вирішення професійних і наукових завдань в сфері права.</p>
Програмні результати навчання за вибіркоким блоком (визначені стандартом вищої освіти)	<p>ПР1.1. Використовувати сучасні методи компаративістики для вивчення різних галузей, підгалузей права та міжгалузевих інститутів.</p> <p>ПР1.2. Володіти різноманітними методами та засобами щодо захисту права інтелектуальної власності в Україні.</p>

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Обсяг у годинах											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	сем.	пз	лаб.	с.р		л	сем.	пз	лаб.	с.р
Змістовий модуль 1. Поняття та система права інтелектуальної власності. Право промислової власності. Авторське право і суміжні права.												
Тема 1. Поняття та зміст права інтелектуальної власності	12	2	2	-	-	8	12	0,5	0,5	-	-	11
Тема 2. Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності	18	2	6	-	-	10	18	0,5	1,5	-	-	16
Тема 3. Авторське право	19	3	6	-	-	10	19	0,75	1,5	-	-	16,75
Тема 4. Суміжні права	26	4	6	-	-	16	26	1	1,5	-	-	23,5
Разом за змістовим модулем 1	75	11	20	-	-	44	75	2,75	5	-	-	67,25
Змістовий модуль 2. Патентне право України												
Тема 5. Об'єкти патентних прав	10	2	-	-	-	8	10	0,5	-	-	-	9,5

Тема 6. Правова охорона селекційних досягнень	8	2	-	-	-	6	8	0,5	-	-	-	7,5
Тема 7. Правова охорона промислових зразків	10	2	-	-	-	8	10	0,5	-	-	-	9,5
Разом за змістовим модулем 2	28	6	-	-	-	22	28	1,5	-	-	-	26,5
Змістовний модуль 3. Процесуальні гарантії захисту прав інтелектуальної власності												
Тема 8. Процесуальні гарантії захисту прав інтелектуальної власності	10	2	-	-	-	8	10	0,5	-	-	-	9,5
Тема 9. Договори у сфері інтелектуальної власності	7	1	-	-	-	6	7	0,25	-	-	-	6,75
Разом за змістовим модулем 3	17	3	-	-	-	14	17	0,75	-	-	-	16,25
Усього годин	120	20	20	-	-	80	120	5	5			110

5. ЗМІСТ ПРОГРАМИ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Поняття та система права інтелектуальної власності. Право промислової власності. Авторське право і суміжні права.

Тема 1. Поняття та зміст права інтелектуальної власності.

Поняття права інтелектуальної власності в об'єктивному та суб'єктивному значенні. Зміст права інтелектуальної власності. Поняття немайнових та майнових прав інтелектуальної власності. Виникнення прав інтелектуальної власності. Обмеження майнових прав інтелектуальної власності. Поняття та класифікація об'єктів права інтелектуальної власності. Характеристика первинних та вторинних суб'єктів права інтелектуальної власності. Інші суб'єкти відносин права інтелектуальної власності.

Тема 2. Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

Передання і перехід майнових прав інтелектуальної власності. Правові підстави розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Правочини щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Недоговірні і договірні способи розпорядження правами інтелектуальної власності. Види договорів щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності. Особливості розпорядження майновими правами на окремі об'єкти інтелектуальної власності. Поняття ліцензії та ліцензійного договору. Державна реєстрація передачі прав та ліцензійних договорів на об'єкти інтелектуальної власності.

Тема 3. Авторське право.

Поняття й ознаки об'єкта авторського права. Первинні та похідні суб'єкти авторського права. Виникнення авторських прав у творця твору. Зміст та види авторських прав. Поняття та випадки вільного використання творів (з оплатою винагороди та безоплатного). Строк дії авторського права. Підстави для обмеження строку охорони майнового права автора. Перехід творів у суспільне надбання. Розпорядження майновими авторськими правами. Передання та перехід майнових авторських прав. Поняття та зміст авторського договору.

Тема 4. Суміжні права.

Різновиди суміжних прав. Сфера дії суміжних прав в Україні. Виникнення суміжних прав. Строк дії суміжних прав. Вільне використання об'єктів суміжних прав. Використання фонограм або відеограм, опублікованих із комерційною метою. Особисті немайнові та майнові права виконавця, виробника фонограм або відеограм, організацій мовлення. Розпорядження майновими правами.

Змістовий модуль 2. Патентне право України

Тема 5. Об'єкти патентних прав.

Поняття та ознаки винаходу. Об'єкти винаходу. Види винаходів та їх правове значення. Основні та додаткові винаходи. Конвенційний підхід та його особливості. Правове регулювання конвенційних винаходів. Службовий винахід та особливості його патентування. Секретні винаходи та їх особливості. Піонерні (пілотні) винаходи. Значні винаходи та їх правові наслідки.

Проблема перспективних винаходів. Об'єкти винаходу. Поняття та ознаки корисної моделі. Право на отримання патенту. Права винахідника. Права роботодавця. Право першого заявника. Порядок отримання патенту на винахід та корисну модель. Заявка на отримання патенту та її зміст. Формула винаходу та її правове значення. Патентні дослідження: поняття, порядок, обсяг та глибина пошуку. Патентні фонди та патентна інформація. Експертиза заявки та її наслідки. Права, що виникають з патенту. Визнання патенту недійсним. Припинення дії патенту. Примусове відчуження патентних прав. Дії, що не визнаються порушенням патентних прав.

Тема 6. Правова охорона селекційних досягнень.

Закон України “Про охорону прав на сорти рослин” та інші законодавчі акти у сфері селекційних досягнень. Поняття сорту рослин та порід тварин. Умови патентноспроможності нових сортів рослин. Об'єкти правової охорони на сорти рослин. Суб'єкти права на сорти рослин. Патент на сорт та його особливості. Експертиза заявки. Видача патенту на сорти рослин. Володілець патенту на сорти рослин. Використання нових сортів рослин у підприємстві. Контрафактні дії щодо промислової власності на сорти рослин. Нові породи тварин та їх правова охорона. Правові наслідки селекційної роботи.

Тема 7. Правова охорона промислових зразків.

Закон України “Про охорону прав на промислові зразки”, його структура та зміст. Поняття промислового зразка та умови його патентноспроможності. Вимоги щодо промислових зразків. Право автора промислового зразка. Право роботодавця. Порядок патентування промислових зразків. Експертиза заявки на патентування промислового зразка. Реєстрація та видача патенту на промисловий зразок. Порядок кваліфікації промислових зразків. Права, що впливають з патенту на промисловий зразок. Примусове відчуження прав на промисловий зразок. Захист прав володільця патенту на промисловий зразок.

Змістовий модуль 3. Процесуальні гарантії захисту прав інтелектуальної власності

Тема 8. Процесуальні гарантії захисту прав інтелектуальної власності.

Судовий порядок розгляду спорів про порушення прав інтелектуальної власності. Судова практика захисту авторських прав. Зарубіжний досвід захисту авторських та суміжних прав. Особливості розгляду спорів, що впливають з авторських та суміжних прав в судах. Патентні спори, що вирішуються в судовому порядку. Спори стосовно прав на промислові зразки, що вирішуються у судовому порядку. Спори стосовно прав на індивідуалізацію, що вирішуються у судовому порядку. Спори щодо місця походження товарів та порядок їх вирішення. Забезпечення доказів при розгляді спорів про порушення прав інтелектуальної власності. Види доказів. Спеціальні засоби витребування доказів. Виконання рішень у справах про порушення прав інтелектуальної власності.

Тема 9. Договори у сфері інтелектуальної власності.

Загальні положення. Поняття договорів у сфері інтелектуальної діяльності. Авторські договори та їх види. Договори у сфері суміжних прав. Договори у сфері науково-технічної діяльності. Договори на використання об'єктів промислової власності. Договори на патентну кооперацію.

Підсумковий модульний контроль

Екзамен

6. ТЕМИ ЛЕКЦІЙ

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Поняття та зміст права інтелектуальної власності	2	0,5
2	Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності	2	0,5
3	Авторське право	3	0,75
4	Суміжні права	4	1
5	Об'єкти патентних прав	2	0,5
6	Правова охорона селекційних досягнень	2	0,5

7	Правова охорона промислових зразків	2	0,5
8	Процесуальні гарантії захисту прав інтелектуальної власності	2	0,5
9	Договори у сфері інтелектуальної власності	1	0,25
Усього годин		20	5

7. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Не передбачено	-	-
Усього годин		-	-

8. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Поняття та зміст права інтелектуальної власності	2	0,5
2	Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності	6	1,5
3	Авторське право	6	1,5
4	Суміжні права	6	1,5
Усього годин		20	5

Тема 1. Поняття та зміст права інтелектуальної власності.

1. Поняття права інтелектуальної власності в об'єктивному та суб'єктивному значенні.
2. Зміст права інтелектуальної власності.
3. Поняття немайнових та майнових прав інтелектуальної власності.
4. Поняття та класифікація об'єктів права інтелектуальної власності.

Тема 2. Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

1. Передання і перехід майнових прав інтелектуальної власності.
2. Правові підстави розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.
3. Особливості розпорядження майновими правами на окремі об'єкти інтелектуальної власності.
4. Поняття ліцензії та ліцензійного договору.

Тема 3. Авторське право.

1. Поняття й ознаки об'єкта авторського права.
2. Первинні та похідні суб'єкти авторського права.
3. Виникнення авторських прав у творця твору.
4. Поняття та зміст авторського договору.

Тема 4. Суміжні права.

1. Різновиди суміжних прав.
2. Виникнення суміжних прав.
3. Використання фонограм або відеограм, опублікованих із комерційною метою.
4. Розпорядження майновими правами.

Тема 5. Об'єкти патентних прав.

1. Поняття та ознаки винаходу.
2. Об'єкти винаходу.
3. Види винаходів та їх правове значення.
4. Порядок отримання патенту на винахід та корисну модель.

Тема 6. Правова охорона селекційних досягнень.

1. Поняття сорту рослин та порід тварин.
2. Об'єкти правової охорони на сорти рослин.
3. Суб'єкти права на сорти рослин.

4. Правові наслідки селекційної роботи.

Тема 7. Правова охорона промислових зразків.

1. Поняття промислового зразка та умови його патентоспроможності.
2. Право автора промислового зразка.
3. Права, що випливають з патенту на промисловий зразок.

Тема 8. Процесуальні гарантії захисту прав інтелектуальної власності.

1. Судовий порядок розгляду спорів про порушення прав інтелектуальної власності.
2. Судова практика захисту авторських прав.
3. Патентні спори, що вирішуються в судовому порядку.
4. Забезпечення доказів при розгляді спорів про порушення прав інтелектуальної власності.

Тема 9. Договори у сфері інтелектуальної власності.

1. Загальні положення.
2. Поняття договорів у сфері інтелектуальної діяльності.
3. Авторські договори та їх види.

9. ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Поняття та зміст права інтелектуальної власності	8	11
2	Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності	10	16
3	Авторське право	10	16,75
4	Суміжні права	16	23,5
5	Об'єкти патентних прав	8	9,5
6	Правова охорона селекційних досягнень	6	7,5
7	Правова охорона промислових зразків	8	9,5
8	Процесуальні гарантії захисту прав інтелектуальної власності	8	9,5
9	Договори у сфері інтелектуальної власності	6	6,75
Усього годин		80	110

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОГО ОПРАЦЮВАННЯ

Змістовий модуль 1. Поняття та система права інтелектуальної власності. Право промислової власності. Авторське право і суміжні права.

Тема 1. Поняття та зміст права інтелектуальної власності.

1. Зміст права інтелектуальної власності.
2. Поняття немайнових та майнових прав інтелектуальної власності.
3. Поняття та класифікація об'єктів права інтелектуальної власності.
4. Характеристика первинних та вторинних суб'єктів права інтелектуальної власності.
5. Інші суб'єкти відносин права інтелектуальної власності.

Тема 2. Розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.

1. Правочини щодо розпорядження майновими правами інтелектуальної власності.
2. Особливості розпорядження майновими правами на окремі об'єкти інтелектуальної власності.
3. Державна реєстрація передачі прав та ліцензійних договорів на об'єкти інтелектуальної власності.

Тема 3. Авторське право.

1. Зміст та види авторських прав.
2. Поняття та випадки вільного використання творів (з оплатою винагороди та безоплатного).
3. Перехід творів у суспільне надбання.

Тема 4. Суміжні права.

1. Сфера дії суміжних прав в Україні.
2. Використання фонограм або відеограм, опублікованих із комерційною метою.
3. Особисті немайнові та майнові права виконавця, виробника фонограми або відеограми, організацій мовлення.

Змістовий модуль 2. Патентне право України**Тема 5. Об'єкти патентних прав.**

1. Значні винаходи та їх правові наслідки.
2. Права роботодавця.
3. Права, що виникають з патенту.
4. Визнання патенту недійсним.
5. Припинення дії патенту.
6. Примусове відчуження патентних прав.

Тема 6. Правова охорона селекційних досягнень.

1. Закон України “Про охорону прав на сорти рослин”.
2. Умови патентноспроможності нових сортів рослин.
3. Видача патенту на сорти рослин.
4. Володілець патенту на сорти рослин.

Тема 7. Правова охорона промислових зразків.

1. Закон України “Про охорону прав на промислові зразки”, його структура та зміст.
2. Вимоги щодо промислових зразків.
3. Порядок патентування промислових зразків.
4. Реєстрація та видача патенту на промисловий зразок.
5. Захист прав володільця патенту на промисловий зразок.

Змістовий модуль 3. Процесуальні гарантії захисту прав інтелектуальної власності**Тема 8. Процесуальні гарантії захисту прав інтелектуальної власності.**

1. Зарубіжний досвід захисту авторських та суміжних прав.
2. Спори стосовно прав на промислові зразки, що вирішуються у судовому порядку.
3. Спори стосовно прав на індивідуалізацію, що вирішуються у судовому порядку.
4. Спори щодо місця походження товарів та порядок їх вирішення.
5. Виконання рішень у справах про порушення прав інтелектуальної власності.

Тема 9. Договори у сфері інтелектуальної власності.

1. Поняття договорів у сфері інтелектуальної діяльності.
2. Авторські договори та їх види.
3. Договори у сфері науково-технічної діяльності.
4. Договори на патентну кооперацію.

КОНТРОЛЬНІ ЗАПИТАННЯ ДО ЕКЗАМЕНУ

1. Інтелектуальна власність та її становлення.
2. Теорії права інтелектуальної власності: привілеїв, пропріетарна, промислової власності, довічної промислової власності, рентна, договірна, деліктна, особова, виключних прав, виключних майнових прав.
3. Поняття права інтелектуальної власності.
4. Сутність права інтелектуальної власності.
5. Зміст права інтелектуальної власності.
6. Джерела правового регулювання права інтелектуальної власності та їх види.
7. Поняття законодавства про інтелектуальну власність його система та спрямованість.
8. Дезінтеграційний підхід до регулювання права інтелектуальної власності і його сутність.
9. Види міжнародно-правових актів про інтелектуальну власність.
10. Конституція України як основне джерело регулювання права інтелектуальної власності.
11. Цивільний кодекс України як джерело регулювання права інтелектуальної власності.

12. Чинне законодавство України про інтелектуальну власність.
13. Поняття та ознаки об'єктів права інтелектуальної власності.
14. Ознаки охороноспроможності об'єктів права інтелектуальної власності.
15. Відкриття як об'єкти права інтелектуальної власності та їх ознаки.
16. Об'єкти відкриття. Права авторів відкриттів. Порядок кваліфікації відкриттів.
17. Винаходи та корисні моделі як об'єкти промислової власності: поняття, об'єкти, види.
18. Промислові зразки як об'єкти промислової власності: поняття, об'єкти.
19. Знаки для товарів та послуг як об'єкти промислової власності.
20. правонаступники прав інтелектуальної власності. Спадкоємство інтелектуальних прав.
21. Держава як володілець прав інтелектуальної власності. Підстави набуття державою прав інтелектуальної власності.
22. Правове положення патентознавців. Вимоги щодо патентних повірених. Атестація патентних повірених. Повноваження повірених у справах інтелектуальної власності.
23. Асоціації патентних повірених. Підстави та порядок втрати атестації патентного повіреного.
24. Агенти з товарних знаків та їх правове положення.
25. Права власників та уповноважених ним органів щодо результатів створених за службовим завданням.
26. Поняття авторського права та сфера його дії.
27. Об'єкти, що охороняються авторським правом.
28. Виникнення та здійснення авторського права.
29. Похідний твір та його правове значення.
30. Авторське право та право власності на носія авторських прав.
31. Особисті немайнові права автора.
32. Майнові права автора. Майнові права володільця.
33. Вільне використання твору.
34. Авторське право на аудіовізуальний твір.
35. Строки охорони авторських прав.
36. Перехід авторських прав. Передача (уступка) авторського права.
37. Авторські ліцензійні договори: поняття, характеристика та види. Сторони ліцензійного договору та їх правове положення.
38. Поняття, зміст та порядок укладання авторських договорів.
39. Поняття та сутність суміжних прав. Види суміжних прав.
40. Охорона суміжних прав. Місце суміжних прав у системі права інтелектуальної власності.
41. Права виконавців та їх зміст.
42. Права виробників фонограм та їх зміст.
43. Права організацій мовлення.
44. Правила торгівлі екземплярами аудіовізуальних творів.
45. Поняття охорони і захисту прав і їх співвідношення.
46. Засоби охорони авторських і суміжних прав. Способи захисту авторських і суміжних прав.
47. Колективне управління авторськими та суміжними правами.
48. Поняття та визначення контрафактних порушень авторських та суміжних прав.
49. Поняття патентного права. Відмінність винахідницького права від патентного права.
50. Охоронні документи в патентному праві.
51. Поняття патенту та його види. Реквізити патенту. Строки дії патенту. Відміна патенту. Визнання патенту недійсним. Припинення дії патенту.
52. Свідоцтво на знаки для товарів та послуг. Посвідчення на раціоналізаторську пропозицію.
53. Патентні системи: заявочна, перевірочна, дослідницька, змішані.
54. Заявка на видачу охоронного документа та вимоги щодо неї.

55. Порядок подання заявки. Пріоритет заявки та його визначення. Колізії заявок та порядок розгляду спорів.
56. Формальна експертиза та її наслідки. Способи усунення недоліків заявок.
57. Експертиза по суті. Порядок, підстави проведення експертизи по суті. Права заявника при проведенні експертиз.
58. Поняття, ознаки і об'єкти винаходу. Види винаходів та їх правове значення.
59. Права і обов'язки винахідників службових винаходів.
60. Об'єкти, що визнаються винаходами.
61. Поняття та ознаки корисної моделі.
62. Порядок отримання патенту на винахід та корисну модель.
63. Заявка на отримання патенту та її зміст. Реквізити заявки.
64. Формула винаходу та її правове значення.
65. Тимчасова правова охорона, її значення та зміст.
66. Право першокористувача та його зміст.
67. Публікації при патентуванні. Реєстрація патенту.
68. Права, що виникають з патенту
69. Визнання патенту недійсним. Припинення дії патенту. Примусове відчуження патентних прав.
70. Поняття сорту рослин та порід тварин. Умови патентоспроможності нових сортів рослин. Об'єкти правової охорони на сорти рослин.
71. Суб'єкти права на сорти рослин.
72. Патент на сорт та його особливості.
73. Порядок та умови патентування нових сортів рослин. Подача заявки на патентування сортів рослин.
74. Тимчасова охорона права на сорт та її зміст.
75. Видача патенту на сорт рослин. Визнання патенту на сорт рослин недійсним. Припинення дії патенту на сорт рослини.
76. Контрафактні дії щодо промислової власності на сорти рослин. Відповідальність за контрафактні порушення прав на сорти рослин.
77. Поняття промислового зразка та умови його патентоспроможності.
78. Права автора промислового зразка.
79. Порядок патентування промислових зразків.
80. Права, що слідують з патенту на промисловий зразок.
81. Захист прав володільця патенту на промисловий зразок.
82. Припинення дії патенту на промисловий зразок. Визнання патенту на промисловий зразок.
83. Правова природа засобів індивідуалізації товаровиробників.
84. Поняття знаків для товарів та послуг і умови їх правової охорони. Патентування знаків для товарів та послуг.
85. Права, що виникають із свідоцтва на знаки для товарів та послуг. Обов'язки, що виникають із свідоцтва на знаки для товарів та послуг.
86. Припинення дії свідоцтва на знаки для товарів та послуг.
87. Місце походження товарів його визначення та правове значення. Реєстрація місця походження товарів та порядок її здійснення. Правові наслідки реєстрації місця походження товарів.
88. Контрафактні порушення прав на місце походження товарів.
89. Місця походження товарів як об'єкти промислової власності.
90. Селекційні досягнення як об'єкти промислової власності.
91. Топології інтегральних схем та умови їх охороноспроможності.
92. «Ноу-хау» як об'єкти правової охорони та їх види.
93. Науково-технічна документація.
94. Раціоналізаторські пропозиції як об'єкти промислової власності.
95. Автор як первинний суб'єкт права інтелектуальної власності та його визначення.

96. Співавторство та його види. Визначення авторства. Регулювання відносин між співавторами.
97. Права та обов'язки авторів. Охорона прав автора.
98. Володільці прав інтелектуальної власності та їх правове положення, наслідки контрафактних дій.
99. Поняття та умови охорони раціоналізаторських пропозицій.
100. Заява на раціоналізаторську пропозицію та вимоги щодо неї. Порядок подачі заяви на раціоналізаторську пропозицію. Розгляд заяви на раціоналізаторську пропозицію. Першість на раціоналізаторську пропозицію.
101. Права авторів раціоналізаторських пропозицій.
102. Проблема регулювання нових об'єктів права інтелектуальної власності в праві України.
103. Договірні зобов'язання стосовно прав інтелектуальної власності та їх види.
104. Ліцензійні угоди: поняття та ознаки. Види ліцензійних угод.
105. Державний контроль у сфері інтелектуальної власності та його напрямки. Правове становище державних уповноважених у сфері інтелектуальної власності.
106. Адміністративна відповідальність за правопорушення прав інтелектуальної власності.
107. Кримінальна відповідальність за правопорушення прав інтелектуальної власності.
108. Спори щодо контрафактів, що підлягають розгляду у судовому порядку.
109. Судовий порядок розгляду спорів про порушення прав інтелектуальної власності. Можливість та доцільність претензійного порядку задоволення вимог потерпілої особи.
110. Забезпечення доказів при розгляді спорів про порушення прав інтелектуальної власності. Види доказів. Участь суду у витребуванні доказів.
111. Виконання рішень у справах про порушення прав інтелектуальної власності.

10. Індивідуальні завдання

Індивідуальні завдання є однією з форм організації навчального процесу, що створює умови для реалізації творчих можливостей здобувачів вищої освіти, враховує його уподобання, нахили.

Індивідуальні завдання можуть включати написання рефератів, проведення польових та кабінетних досліджень, підготовку та участь у олімпіадах, конференціях тощо.

11. Критерії та порядок оцінювання результатів навчання

Контроль знань здобувачів вищої освіти

Контроль та оцінювання теоретичних знань та практичних навичок здобувачів вищої освіти протягом вивчення дисципліни відбувається за результатами тестування, розв'язання розрахунково-аналітичних завдань, обговорення конкретних ситуацій, а також у процесі контролю самостійної роботи.

Робоча програма передбачає застосування трьох форм контролю знань здобувачів вищої освіти:

- *поточний контроль* проводиться за кожною темою шляхом тестування, перевірки індивідуальних та колективних завдань, обговорення конкретних ситуацій, перевірки завдань для самостійної роботи, кожне з яких оцінюється за відповідними критеріями у балах.
- *модульний контроль* проводиться за певним блоком тем шляхом тестування, виконання контрольної роботи.
- *підсумковий контроль*. Формою підсумкового контролю є екзамен.

Критерії оцінювання знань здобувачів вищої освіти

Для визначення ступеня засвоєння навчального матеріалу та поточного оцінювання знань здобувачів вищої освіти враховується їх наступне ранжиювання:

I рівень знань. Здобувач вищої освіти володіє усім обсягом навчального матеріалу на теоретично-репродуктивному рівні.

II рівень знань. Здобувач вищої освіти володіє повним обсягом навчального матеріалу, здатний його аналізувати, але не має достатніх знань для формування висновків, не завжди здатний асоціювати теоретичні знання з практичними прикладами.

III рівень знань. Здобувач вищої освіти вільно володіє навчальним матеріалом на підставі вивченої основної та додаткової літератури, аргументовано висловлює власні думки, проявляє творчий підхід до виконання індивідуальних та колективних завдань аудиторної і самостійної роботи.

Порядок переведення оцінок у систему ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90-100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
75-81	C		
64-74	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

12. Форми поточного та підсумкового контролю успішності навчання

У процесі вивчення дисципліни «Право інтелектуальної власності» викладачем використовуються поточний та підсумковий контроль знань (опитування, контрольні та індивідуальні завдання, тестування тощо), презентації, екзамен (усний або письмовий).

13. Методичне забезпечення

1. Робоча програма дисципліни.
2. Конспект лекцій дисципліни.
3. Комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни.

14. Рекомендована література

Основні нормативні акти:

1. Конституція України від 28.06.1996 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141;
2. Конвенція про заснування Всесвітньої Організації Інтелектуальної Власності від 14.07.1967 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_169. (дата звернення: 20.06.2019).
3. Паризька конвенція про охорону промислової власності: від 20.03.1883 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_123. (дата звернення: 20.06.2019).
4. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності : від 15.04.1994 р. URL: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/981_018. (дата звернення: 20.06.2019).
5. Угода про взаємне забезпечення збереження міждержавних секретів у галузі правової охорони винаходів від 04.04.1999 р. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/997_514 (дата звернення: 20.06.2019);
6. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2003 р. №№ 40-44. Ст.356.
7. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-14 *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 25/26. Ст. 131.

8. Кодекс України про адміністративні правопорушення : Закон УРСР від 07.12.1984 р. № 8073-X (в редакції від 28.08.2018 р.) URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>. (дата звернення: 20.06.2019).
9. Про авторське право і суміжні права : закон України від 23 грудня 1993 р. № 3792-XII (в редакції від 22.07.2018 р.) URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3792>. (дата звернення: 20.06.2019).
10. Про друковані засоби масової інформації (пресу) в Україні: закон України від 16 листопада 1992 р. № 2782-12 (в редакції від 15.06.2018 р.) URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/>. (дата звернення: 20.06.2019).
11. Про інформацію: закон України від 2 жовтня 1992 року № 2657-12 (в редакції від 01.07.2017 р.) URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2657-12> (дата звернення: 20.06.2019).
12. Про кінематографію: закон України від 13 січня 1998 року № 9/98-ВР (в редакції від 26.04.2018 р.) URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/9/98-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 20.06.2019).
13. Про розповсюдження примірників аудіовізуальних творів, фонограм, відеограм, комп'ютерних програм, баз даних: закон України від 23.03.2000 р. № 1587-III URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1587-14> (дата звернення: 20.06.2019).
14. Про науково-технічну інформацію: закон України від 25.06.1993 р. № 3322-XII (в редакції від 19.04.2014 р.) URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3322-12> (дата звернення: 20.06.2019).
15. Про охорону прав на топографії інтегральних мікросхем: закон України від 05.11.1997 р. № 621/97-ВР URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/621/97-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 20.06.2019).
16. Про охорону прав на сорти рослин: закон України від 21.04.1993 р. URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/card/3116-12> (дата звернення: 20.06.2019)
17. Про охорону прав на винаходи та корисні моделі: закон України від 15.12.1993 № 3687-XI URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3687-12> (дата звернення: 20.06.2019)
18. Про охорону права на знаки для товарів та послуг: закон України від 15.12.1993 № 3689-XII URL: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3689-12> (дата звернення: 20.06.2019).
19. Про охорону права на промислові зразки: закон України від 15.12.1993 № 3688-XII URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/3688-12> (дата звернення: 20.06.2019).
20. Про наукову і науково-технічну діяльність: закон України від 26.11.2015 р. № 848-VIII URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/848-19> (дата звернення: 20.06.2019).
21. Про наукову і науково-технічну експертизу: закон України від 10.02.1995 р. № 51/95-ВР URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/51/95-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 20.06.2019).
22. Про охорону прав на зазначення походження товарів: закон України від 16.06.1999 р. № 752-XIV URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/752-14> (дата звернення: 20.06.2019).
23. Про рекламу: закон України від 3 липня 1996 року від № 270/96-ВР (в редакції від 26.07.2018 р.) URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/270/96-%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 20.06.2019).
24. Про телебачення і радіомовлення: закон України від 21 грудня 1993 року № 3759-XII (в редакції від 04.11.2018 р.) URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/3759-12> (дата звернення: 20.06.2019).
25. Про затвердження Положення про представників у справах інтелектуальної власності (патентних повірених): постанова Кабінету Міністрів України від 27 серпня 1997 р. № 938 (в редакції від 19.08.2002) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/938-97-%D0%BF> (дата звернення: 20.06.2019).
26. Про затвердження Правил складання і подання заявки на винахід та заявки на корисну модель: наказ Міністерства освіти і науки України № 22 від 22.01.2001 р. (в редакції від 25.07.2011) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0173-01> (дата звернення: 20.06.2019).
27. Про затвердження Порядку сплати зборів за дії, пов'язані з охороною прав на об'єкти інтелектуальної власності: постанова Кабінету Міністрів України № 1716 від 23 грудня 2004

року (в редакції від 22.12.2017) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1716-2004-%D0%BF> (дата звернення: 20.06.2019).

28. Про затвердження Правил розгляду заявки на винахід та заявки на корисну модель: наказ Міністерства освіти і науки України від 15 березня 2002 року № 197 (в редакції від 25.07.2011) URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0364-02> (дата звернення: 20.06.2019).

Основна література:

29. **Інтелектуальна власність: підручник для здобувачів вищої освіти неюридичних факультетів / В. О. Семків, Р. С. Шандра. Львів: Галицький друкар, 2015. 280 с.**
30. Інтелектуальне право України / за ред. О.С.Яворської О.С. Тернопіль: Підручники і посібники, 2016. 608 с.
31. **Інтелектуальна власність: підручник для здобувачів вищої освіти економічних спеціальностей / Л. Д. Романадзе, П. М. Цибульов, О. О. Кулініч. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2016. – 424 с.**
32. **ІТ-право: теорія та практика : навч. посіб./ авт. кол.; за ред. Є.О. Харитонова, О. І. Харитонові. – Одеса : Фенікс, 2017. – 472 с.**
33. **Кулініч О. О. Авторське право і суміжні права : (навчально-методичний посібник). – О. : Юридична література, 2017. – 148 с.**
34. **Кулініч О. О. Охорона прав та інтересів фізичних осіб при створенні та використанні художніх творів : (навчально-методичний посібник). – О. : Юридична література, 2017. – 88 с.**
35. **Кулініч О. О. Право фізичної особи на власне зображення : сучасний стан та перспективи розвитку : монографія. – Одеса : Юридична література, 2016. – 624 с., 16 с. іл.**
36. Макаришева Т.С., Гіжевський В.К. Набуття прав інтелектуальної власності. Комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни для здобувачів вищої освіти спеціальності «Інтелектуальна власність». – К.: Університет економіки та права «КРОК», 2012. – 118 с.
37. Макаришева Т.С., Гіжевський В.К. Право інтелектуальної власності. Комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни для здобувачів вищої освіти спеціальності «Інтелектуальна власність». – К.: Університет економіки та права «КРОК», 2012. – 115 с.
38. Макаришева Т.С., Сідак В.С. Введення до інтелектуальної власності. Комплекс навчально-методичного забезпечення дисципліни для здобувачів вищої освіти спеціальності «Інтелектуальна власність». – К.: Університет економіки та права «КРОК», 2012. – 79 с.
39. **Офіс управління інтелектуальною власністю: створення, робота, ефективність/ Навчальний посібник // Цибульов П.М., Чеботарьов В.П. – К.: ДНУ УкрІНТЕІ, 2016. –196 с.**
40. **Право інтелектуальної власності : підручник / [О. І. Харитонова, Є. О. Харитонов, Т. С. Ківалова, В. С. Дмитришин, О. О. Кулініч, Л. Д. Романадзе та ін.]; за ред. О. І. Харитонові. – К. : Юрінком Інтер, 2016. – 540 с.**
41. **Право інтелектуальної власності: навчальний посібник / Еннан Р. Є., Кулініч О.О., Мазуренко С. В., Менсо І. В., Романадзе Л.Д. – К. : Алерта, 2016. – 492 с.**
42. **Право інтелектуальної власності: Навчальний посібник у запитаннях та відповідях / За заг.ред. О.І. Харитонові – Х. : Одиссей, 2012. – 192 с.**
43. **Право інтелектуальної власності: навчально-методичний посібник / Харитонова О.І., Мазуренко С.В., Кулініч О.О., Еннан Р.Є., Романадзе Л.Д., Менсо І. В. – О. : Юридична література, 2015. – 204 с.**
44. **Правове регулювання використання зображень у електронних бібліотеках за законодавством України: монографія / О. І. Харитонова, О. О. Кулініч, С. В. Мазуренко, І. В. Менсо; НУ ОЮА. – Одеса : Юридична література, 2017. – 72 с.**
45. Салфетник Т.П., Жмурко О.В., Горбик Ю.А., Макаришева Т.С. Подання заяви про визнання знака добре відомим до Апеляційної палати Державної служби інтелектуальної власності України (практичні рекомендації). – К.: ДП «Український інститут промислової власності», 2012. – 80 с.
46. **Створення та поширення фотографічних творів з зображенням фізичних осіб: проблеми теорії і практики : монографія / О. О. Кулініч, С. В. Мазуренко, Н. В. Беседіна; НУ ОЮА. – Одеса : Юридична література, 2017. – 108 с.**

47. Капінос М.М. Інтелектуальна власність: підруч. для здобувачів вищої освіти ВНЗ / М. М. Капінос, Е. Т. Лерантович, М. М. Солощук ; Нац. техн. ун-т «Харків. політехн. ін-т». Харків : НТУ «ХПІ», 2016. 347 с.
 48. Орлюк О.П. Право інтелектуальної власності: Акад. курс: підруч. для студ. вищих навч. закладів / За ред. О.П.Орлюк, О.Д. Святоцького. К.: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. 696 с.
 49. Світличний О. П. Право інтелектуальної власності: Підручник. Вид. 2, змін. і доп. К.: НУБіП України, 2016. 355 с.
 50. Цивільне право України. Загальна частина / за ред. О.В. Дзери, Н.С. Кузнецової, Р.А. Майданика. 3-тє вид., перероб. і допов. К. : Юрінком Інтер, 2010. - 976 с.
 51. Цивільне право : підручник : у 2 т. / В.І. Борисова (кер. авт.кол.), Л.М. Баранова, Т.І. Бегова та ін.. ; за ред. В.І. Борисової, І.В. Спасибо-Фатєєвої, В.Л. Яроцького. Х. : Право, 2012. Т. 1. 656 с.
 52. Інтелектуальна власність: навч. посібник [для студ. вищ. навч. закл.] / За заг ред канд. юрид. наук, доц. Нестерцової-Собакарь О.В. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. - 140 с.
 53. Право інтелектуальної власності : навч. посіб. / за ред. : В. Р. Кравця, В. Г. Олюхи. К. : Центр учб. Л-ри, 2012. - 270 с.
 54. Право інтелектуальної власності: навчальний посібник/ Еннан Р.Є. [та ін.]. К.: Алерта, 2016. - 492 с.
 55. Ходаківський Є.І. Інтелектуальна власність: економіко-правові аспекти: навчальний посібник. К.: ЦУЛ, 2019. - 274 с.
 56. Право інтелектуальної власності. Підручник. За заг. ред. д.ю.н., проф. Булеци С.Б., к.ю.н., доц. Чепис О.І. Ужгород: РІК-У, - 2019. - 488 с.
- Допоміжна:**
57. Бошицький Ю. Л. Правове регулювання службового винахідництва: проблеми теорії та практики: монографія. К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2012. 260 с.
 58. Договірні відносини щодо результатів наукової та науково-технологічної діяльності: монографія / кол. авторів: Батова В. О., Пічкур О. В., Работягова Л. І., Тверезенко О. О.; за заг. ред. О. Ф. Дорошенка; НДІ ІВ НАПрН України. К.: Інтерсервіс, 2013. 222 с.
 59. Договірні форми розпорядження майновими правами на об'єкти авторського права: монографія / кол. авторів; за наук. ред. Мироненко Н. М.; НДІ ІВ НАПрН України. К.: Інтерсервіс, 2014. 248 с.
 60. Договори по розпорядженню майновими правами на об'єкти патентного права. Т.1 [Текст] : монографія / Колектив авторів : Г. О.Андрощук, Ю. Л. Борко, В. А. Васильєва, І. Ф.Коваль, В. М. Коссак, Б. М. Падучак, О. О. Тверезенко; за наук. ред. Мироненко Н. М. К. : НДІ інтелектуальної власності НАПрНУ, ТОВ «НВП Інтерсервіс», 2014. 279 с.
 61. Цивільно-правова охорона та захист авторського права в сучасних умовах технологічного розвитку: монографія / Колектив авторів : О. О. Штефан, А. С. Штефан, І. І. Петренко, О. О. Мацкевич, В. М. Троцька, С. А. Петренко; за наук. ред. Н. М. Мироненко. К. : НДІ інтелектуальної власності НАПрНУ, ТОВ «НВП Інтерсервіс», 2014. 341 с.
 62. Базилевич В. Д. Інтелектуальна власність : підручник / В. Д. Базилевич. – К. : Знання, 2006. – 431 с. 52
 63. Бошицький Ю. Л. Комерційні найменування: основні правові аспекти : наук.-практ. вид. / за заг. ред. Ю. С. Шемшученка. – К. : ТОВ "Видавництво "Юридична думка", 2006. – 216 с.
 64. Бошицький Ю. Л. Право інтелектуальної власності : навч. посібн. / Ю. Л. Бошицький. – К. : Логос, 2007. – 488 с.
 65. Коссак В. М. Право інтелектуальної власності : підручник / В. М. Коссак, І. Є. Якубівський. – К. : Істина. – 2007. – 208 с. 53
 66. Максимова Л. Г. Авторское право : учебн. пособ. / Л. Г. Максимова. – М. : Гардарики, 2005. – 383 с. 17
 67. Бошицький Ю. Л. Історико-правові аспекти охорони службових винаходів / Ю. Л. Бошицький // Часопис Київського університету права. – 2010. – № 4. – С. 215–219.
 68. Васьковська Т. Історія упаковки та її сучасна охорона як об'єкта інтелектуальної власності / Т. Васьковська // Інтелектуальна власність. – 2011. – № 1. – С. 14–16. 29. Васьковська Т.

Правова охорона промислових зразків для виробів технічного призначення / Т. Васьковська // Інтелектуальна власність. – 2010. - № 7. – С. 20–24.

15. Інформаційні ресурси

1. Електронна бібліотека: <http://www.info-library.com.ua/>
2. Інститут проблем законодавства ім. Ярослава Мудрого [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://www.legality.kiev.ua/>.
3. Офіційний сайт Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://rada.gov.ua>.
4. Офіційний сайт Президента України. – Режим доступу : www.president.gov.ua.
5. Офіційний сайт Кабінету Міністрів України "Урядовий портал України". – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua>.
6. Офіційний сайт Державного департаменту інтелектуальної власності. – Режим доступу : <http://www.sdip.gov.ua>.
7. Журнал "Інтелектуальна власність" [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://intelvlas.com.ua/>.
8. Наукова бібліотека ім. М.Максимовича Київського національного університету ім.. Тараса Шевченка www.library.univ.kiev.ua
9. Наукова бібліотека Московського державного університету ім. М.В.Ломоносова <http://www.lib.msu.ru/>
10. Наукова бібліотека Національного університету “Києво-Могилянська академія” <http://www.ukma.kiev.ua/ukmalib>
11. Національна бібліотека України ім. В.І.Вернадського <http://www.nbuv.gov.ua/>
12. Сайт “Бібліотека юриста” <http://www.lawbook.by.ru/>